

ЗЛАТЕН

Пишува: АЦО СТАНКОВСКИ

Чудесно е како авторитетот израснува од небулозната мрежа на конвенции во чијшто епицентар е опстојувањето. Прво како артефакт, а потоа меморијата на поклонците на конвенцијата го прифаќа тој систем на номинирање, рециклирајќи го со секоја нова генерација, притоа заборавајќи - во својата инертна прагматичност - дека пред целата таа имплементација на означувања и реакции имаше само идеја... Идеја која беше во субјектот, би додал **Рене Декарт**, галски весело. Но, наспроти оваа, во планетарни размери анахрона рекогниција на синтетичкиот обид да се воспостави лингвистичка функција меѓу физиката и метафизиката, *Cogito ergo sum* е само една станица на патот на гностичкото истражување на бесконечното... Всушност, на констатацијата "Мислам, значи постојам" некој будистички следбеник би го поставил прашањето: *А кој или што е тоа што мисли?* И целата картезијанска конструкција би се распаднала како кула од карти. Ова прашање (оваа прекогниција) на Готама Буда би дошла со задоцнување од дваесетина векови или дури 25 века во однос на медитативниот синхронитет на спонтано поставените промисли во елитните кругови на западната свест, во ликовите на **Витгенштајн**, **Фројд** или **Карл Густав Јунг**...

Но, еве го јули. Тој месец што транзитира од бројот 6 (бројката на фаталитетот) во бројот 8 (бројката што ја означува бесконечност). Се работи за седмиот месец - седмата чакра на просветлувачкиот увид во глобалната индиска мистика; седмиот небо (каде што се среќаваат просветлените личности и духот на Севишниот); седмиот печат - ултимативното откровение во поглавието за апокалипсата на св. Јован од Новиот завет, традицијата на Шабатот кај Евреите (откако Јахве го создаде светот во 6 дена, седмиот го одреди како ден на одмор и за вдохновение...) и седумте брда на Рим - Светиот град (или вечниот...); седмата уметност - филмот најголемото визуелно волшебство на модерното време, седумте џуџиња на Снежана... Воопшто, една среќна бројка... Па, затоа нашите предци го нарекле Златец, обидувајќи се да го сублимираат целиот тој благослов и берикет, тоа азно што живот значи во лебот наш насушен и медот и цветовите и обоените метали што најбарокен израз во златото добиваат. Помама за монарсите и за сатрапите, за лихварите и за разбојниците, за сите оние епизодисти во Театрумот Mundi.

А месецов го доби своето име по **Јулиј Цезар**, поточно по неговиот декрет да се изврши промена во календарот - од месечево во сончево сметање на годината, а месецот во кој беше роден Гај Јулиј Цезар, во негова чест да се нарече јули (пред тоа го нарекуваа месец квинтилис).

Дури ни новата промена на календарот од 1582 година, што ја нарача папата Грегор XIII, не го измени името на месецот јули, коешто всушност имаше политеистички происход. Но, некои работи не треба да се менуваат - во името на континуитетот и мистериозната хармонија што зрачи од него. Како, инаку, би се сочувале древните пирамиди од фараонскиот Египет или ѕидовите на Кносос?

4 јули во Њујорк, Ден на независноста на САД. Денот е

сончев и полн со лудило, експлозии на петарди, илјадници од нив создаваат атмосфера на некаква револуција или граѓанска војна, птиците во паника летаат од зграда до зграда, од сквер до сквер...

14 јули - прекрасно платно на фовистот **Морис Дени**, тоа е колористичен приказ на празникот кој Французите го слават во чест на падот на Бастиља и почетокот на буржоаската револуција. - од монархија во република...

Liberte, egalite, fraternite? Или ова важи само во ложите?

26 јули - денот кога во 1963 година Скопје беше погодено од катастрофалниот земјотрес, кој однесе повеќе од 1.000 животи, а градот беше претворен во урнатина. Првото јавување за настанот дојде од страна на еден британски воен пилот кој летал над Скопје во некаква разузнувачка мисија. Точно 15 минути по потресот тој видел еден гигантски облак од прав под себеси. Неговото јавување преполно со паника - *Советите ја нападнаа СФРЈот со атомско оружје. Погоден е главниот град на СРМ, Скопје...*

Нешто подоцна, во обемната акција на солидарност што ја презеде светот за ублажување и за санирање на последиците од катастрофата, на територијата на Скопје се најдоа мисии од најразлични делови на светот. Тука за првпат по почетокот на Студената војна се ракуваа и соработуваа американските и советските официјални претставници со нивните тимови. Во рамките на својата трагедија, Скопје стана антиципација на идниот детант. Скопје, градот на солидарноста, во земјотресот го изгуби својот граѓански сјај и се претвори во недовршен урбано-архитектонски експеримент, кој требаше да имплементира една модернистичка утопија (како во Чандигар или во Бразилија) која по своите консеквенци не инаугурира ништо повеќе од еден алиениран провинционализам, кој и по 40 години јалови заложби прилега на Франкенштајновото чудовиште. Каде се Офицерскиот дом, Народниот театар, Железничката станица, Народна банка, црквата Св. Консаттин и Елена... Некои култури, ваквите зданија разорени во трагични настани (Дрезден, Варшава, Лондон...) ги обновуваат и на тој начин сведочат за континуитетот и за истрајноста на сопствениот креативен дух. Но, не и ние! Нашата инертност и негрижа не претвора во недостојни партиципенти на цивилизацијата. Гледајте ги само оние грди бетонски блокови без идентитет и инвенција, таа игнорација на просторите околу Вардар, Треска и Лепенец, кои се претворени во депонии и во складишта, наместо во паркови, авени и палати (типично за секое цивилизирано место). Зошто републичкото Собрание да не се претвори во национален музеј, во врвна институција на културата сместена токму во центарот на градот? Постојано кукаме по изгубениот идентитет, а не правиме ништо за неговата промоција. Во духот на новиот Устав (доволно цврсто алиби) би можело да се подигне ново собрание, можеби на Зајчев Рид, западно од Хидрометеоролошкиот завод. Зошто да не ги обновиме сите оние изгубени белези на градот, оние капиталните (ако треба и со поинаква намена)? Стариот театар - во Опера, Офицерскиот дом - во хотел, Старата банка - во банка на сперма...✚

Ацо Станкоски, "Mess", масло на платно и колаж, 50см x 38см